

מנשרתחן שלמה

עיונים ופנינים בפרשה מבית מדרשו ושיעוריו של
הגאון הינוקא רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

ה'תש"ס
93

פרשת פנחס

אחת בפנחס, ואח"כ כשהרג פנחס את זמרי, זכה שנתעברו בו הנפשות של נדב ואביהוא, שהיתה לשניהם יחד נפש אחת, כי הם היו תרי פלגי גופא, וכדי לקשר את נפש של נדב ואביהוא עם הנפש של פנחס, הוצרך להתעבר בו נפש חדשה הנקראת 'אליהו התשבי', והיא היתה משורש גד, וכדי לקשר את נפש זו של אליהו התשבי החדשה עם נפשות הישנות שהיו בפנחס, הוצרך עוד להתעבר בו נפש אחת הנקראת גם כן 'אליהו', והיא היתה משורש בנימין, כפי שנזכר בדברי הימים א' (ח, כז) ביחוס שבט בנימין. נמצא שהוא היה כלול מארבע נפשות, א. נפש עצמו כשנולד משורש יוסף ומשורש יתרו. ב. נפש נדב ואביהוא. ג. נפש אליהו התשבי משורש גד. ד. נפש אליהו משורש בנימין.

נשמות נדב ואביהוא נסתלקו מפנחס בזמן יפתח וחזרו לו במעמד הכרמל

וכתב בשער הגלגולים (שם) עוד, שאחר זמן רב (-בערך אחר שלש מאות שנה) כשהיה המעשה של בת יפתח הגלעדי, שלא רצה פנחס לילך אצלו להתיר נדרו, ועי"ז מתה בת יפתח כמבואר במדרש בב"ר (א, ס) ובויק"ר (לז, ד), שבביל זה נענש פנחס שנסתלקה ממנו הנפש של נדב ואביהוא (ונתגלגלה בשמואל הנביא), וגם הנפש משורש יתרו שנכנסה בו בלידתו גם כן נסתלקה ממנו (ונתגלגלה בחיאל בית האלי אשר בנה את יריחו), וגם הנפש של אליהו דשורש בנימין נסתלקה ממנו (ונתגלגלה באותו אליהו של שבט בנימין הנזכר בדברי הימים שם), והעיקר מה שנשארה בפנחס היא הנפש של אליהו התשבי משבט גד, לכן אז נשתנה שמו מפנחס לאליהו. וגם מטעם אחר, שכשמת שמואל הנביא חזרה נפש נדב ואביהוא להתעבר באליהו, ותיקנם על ידי המעשה של קידוש השם שעשה בהר הכרמל, שנפלו כל העם על פניהם ואמרו 'ה' הוא האלקים, כי על ידי זה נמחל לנדב ואביהוא העוון שפגמו בשכינה בהקריבם אש זרה, ומאחר שנתקנו, נסתלקו ועלו לצרור בצרור החיים, ונשאר בו רק הנפש של אליהו התשבי משבט גד, וגם מטעם זה נשתנה שמו מפנחס לאליהו, כי אז עיקר נפשו של פנחס היתה נפש של אליהו התשבי משורש גד.

לכן נקרא מאז אליהו הנביא, עד שעלה בסערה השמים⁵, ובחינת נפש זו נשארה צרורה בצרור החיים ולא ירדה עוד לעולם, אלא הנפש של אליהו של שורש בנימין שנתגלגלה באליהו הנזכר בדברי הימים שם, כשנפטר אותו אליהו עלתה נפשו ונתחברה עם נפש של אליהו התשבי, ונפש זו של אליהו דשורש בנימין, היא העולה ויורדת תמיד, ומתגלה לצדיקים לדבר עמם, ולגלות להם סודות התורה, ועושה להם נסים, וזו הנפש של שבט בנימין תשאר לאליהו התשבי גם לעתיד לבוא.

החילוק בין חנוך לאליהו

הביא החיד"א בספר מדבר קדמוני (מערכת ח, אות יט) מספר חסד לאברהם (מעין ד, נהר ל), שאצל 'חנוך' עלו רוחו וגופו החומרי למעלה כאחד, כי נהפך גופו ללפיד אש כמובא בספר היכלות (פרק א), ונשמת חנוך עלתה אל מקום הנשמות לגן עדן העליון. אבל אליהו ז"ל נתפשט גופו מרוחו ונתלבש בלבוש אחר, וגופו הראשון נשאר גנוז בסערה, וכשהוא יורד למטה לעשות שליחות, הוא מתלבש בו⁶, וכמובא בזוה"ק (ויקהל, קצא).

פנחס חי לעולם והוא אליהו שיבשר הגאולה באחרית הימים
לְכֹן אָמַר הַנְּי נָתַן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם (כה, יב). יש מחז"ל שאמרו שפנחס חי לעולם, וכדאיתא במדרש במדבר רבה (כא, א) ובתנחומא (פנחס א) ש'בריתי שלום' היינו שעדיין הוא קיים, וכמ"ש (מלאכי ב, ה) 'בְּרִיתִי הִיְתָה אִתּוֹ הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם'. ובתרגום המיוחס ליונתן איתא עוד, שיעשהו מלאך חי, ויחיה לעולם לבשר הגאולה בסוף הימים. והוא אליהו, כדאמרו בזוה"ק בכמה מקומות (כי תשא קצ. פנחס יד. יעוד), וכדאיתא בפרקי דרבי אליעזר (פמ"ז), וזה לשונו: היסב הקב"ה שמו של פינחס כשמו של אליהו זכור לטוב מתושבי גלעד וכו', ונתן לו חיי העולם הזה וחיי העולם הבא. וביאר רבינו בחיי, שמאחר שגרם פנחס לישראל שלא יכלו ישראל, ויהיה להם (-לכלליות האומה) אורך ימים ושנות חיים מאותו זמן עד סוף העולם, ואותן השנים אין להם סוף ותכלית, לכן זכה לחיות לאין תכלית, מדה כנגד מדה.

פנחס זכה שיהיה שלום בין גופו לנפשו שזהו חיים נצחיים

וביאר בספר העיקרים (מאמר ד, נא) ש'בריתי שלום' הוא שיחיה לעולם מתוך שלום בין הגוף לנפש, וזה לשונו: כמו שהשלום הוא סיבת הקיום בדברים המורכבים מהפכים, כן כשתהיה הנפש מוכנת להדבק בעליונים מבלי הפניות, יקרא התענוג הנפשי 'שלום', והורות על הקיום, וכן נמצא שההבטחה שהקב"ה מבטיח לצדיקים לתת להם הקיום וההתמדה יקרא 'שלום', אמר הש"ת על פנחס 'הנני נתן לו את בריתי שלום' (במדבר כה, יב). ולפי הקבלה האומרת ש'פנחס זה אליהו', יהיה פירוש ה'שלום', ההתמדה והקיום לנפש בגוף, וזה יהיה כשתתמיד ההסכמה בין היסודות הפכיים בענין שלא יגבר ההיפך האחד על האחר, ועם ההסכמה הזאת היא ה'שלום' תסור סיבת ההפסד, ופשט הכתוב שנאמר עליו 'בְּרִיתִי הִיְתָה אִתּוֹ הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם' יורה על זה, וכן פשט הכתוב (מלאכי ג, כג) 'הִנֵּה אֶנְכִּי שֹׁלַח לְךָ אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא' יורה על היות אליהו עדיין קיים בגוף ונפש.

מפורש בפסוקים ובחז"ל שפנחס היה בזמן פלגש בגבעה ובזמן יפתח

וכעין זה ביאר הספורנו, וזה לשונו: 'את בריתי שלום', ממלאך המות, כענין 'עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרְוֵמֶיךָ' (איוב כה, ב), כי אמנם ההפסד לא יקרה אלא בסיבת התנגדות ההפכים, וזה אמנם נתקיים בפנחס, שהאריך ימים הרבה מאד מכל שאר אנשי דורו, עד שהיה הוא משמש במשכן שילה בזמן פלגש בגבעה (שופטים כ, כח), שהיה בלי ספק אחרי מות יהושע ושאר הזקנים אשר האריכו ימים אחרי יהושע (שופטים ב, ז), וכל שכן אם היה בזמן יפתח שכתב למלך בני עמון בשבת בני ישראל בחשבון ובבנותיה כו' שלש מאות שנה (שופטים יא, טו). וכבר סיפרו ז"ל (ב"ר ס, ג. ויק"ר לז, ד) שפינחס לא רצה ללכת אז אל יפתח להתיר נדרו, וכל שכן לדברי האומר אליהו זה פינחס, והוא עדיין חי וקיים.

נפש פנחס היתה כלולה מארבע נשמות שונות

והנה איתא בזוה"ק (פנחס יז). שכאשר קנא פנחס את קנאת ה' זכה שהתעברו בו נשמות נדב ואביהוא³. וביאר זאת האריז"ל בשער הגלגולים (הקדמה לב), שבליתו נתגלגלו בו שתי נשמות, א' משורש נשמת יוסף הצדיק, ב' משורש נשמת יתרו, ושתיהם נעשו נשמה

¹ וכן נתבאר בשלישין, וזה לשונו: גם אם אלף שנים יחיה האדם, לא חיי שלום לפי האמת המה בעצם, כי לא שלום בין נפשו וגופו לגמרי, כי הלא בכל נשימה ונשימה היא מבקשת לצאת (-מהתהוה העור). אך הן לו היה האדם הראשון טרם יחטא, אך הן לו היה חומרן זך ובהיר, ומתייחס להיות בסיס אל נשמה קדושה מאיתו יתברך, או כאשר היו ישראל על הר סיני שפסקה זוהמתן, שעוד מעט אם עצרו כח לבלתי יחטאו עד קבלת הלוחות, היה להם חירות ממלאך המות, שהיה חומרם נאות לקבל הנפש. וכן לעתיד לבא, באופן יתייחסו החיים ההם לחיי שלום, כי שלום בין הנפש ובין הגוף, מה שאין כן עתה.

² ורבינו בחיי הביא בזה רמז נחמד, ש'שלום' נוטריקון 'שלא למות'.
³ ויש לציין בזה לדברי המגיד מירושם (פ' פנחס), שכאשר קינא פנחס על ה'ברית' שזהו היסוד, זכה ל'ברית' שזהו כנסת ישראל הדביקה עם ה'שלום' שהוא היסוד, שהוא מקור החיים, כי הוא דבק בתפארתו שהוא חיי המלך, ועי"ז זכה להתקיים לעולם ולא היה צורך למות, כי הוא כבר מת בעת קנאתו לאלקים, שבאותה שעה עבר בין שבט שמעון שרצו להרגו, פרהה ממנו נשמתו, ולאחר מכן שבה לו ונעשה בריה חדשה, ונדבק גופו במלאך מטי"ט. [ועוד כתב בפ' מקץ] שכאשר פרהה נשמתו של פנחס בשעה שבאו להורגו, יצאה נשמתו ונדבקה ביהושע (שהוא אלישע, עי"ש), ופנחס קיבל נשמת נדב ואביהוא.

⁴ ובשפתי כהן (כה, יא) כתב, שגופו של פנחס מת באותה שעה, והנשמה שלו חזרה להיות גוף בערך נשמות נדב ואביהוא, ולכן הוא חי וקיים לעולם, כי גופו נהיה נשמה, ואין מיטה אלא לגוף.

⁵ וכמ"ש בתנא דבי אליהו (רבה פ"ח), פעם אחת היו רבותינו (ושאר חכמים) יושבים בביהמ"ד והיו חולקים זה עם זה ואומרים [מהיכן אליהו בא], מהן היו אומרים מזרעה של רחל, ומהן היו אומרים מזרעה של לאה, עד שהן חולקין זה עם זה בא אליהו ועמד לפניהם, אמר להן, רבותיי, אני איני אלא מזרעה של רחל, לא כך כתוב ביחוסו של בנימין, ועדשה ואליה זכרי בני ירוחם (דה"א ח' כ"ז)? אמרו לו, לא כהן אתה? לא כך אמרתה לאשה אלמנה, אך עשי לי משם עוגה וגו' (מלכים א - י"ז י"ג)? אמר להן, אתו תינוק משיח בן יוסף היה, ורמז מותי לעולם שאני יורד תחלה לבלב ואחר כך יבא בן דוד.

⁶ וכתב בסדר הדורות, שהיה זה בשנת מ"ז לאלף השלישי, בסוף ימיו של יהושפט מלך יהודה.

⁷ וראה עוד בפרס רימונים (שער כד, פרק יב) שהאריך לבאר את ענין חנוך ואליהו, עי"ש.

גם בלא דעת נפש לא טוב (משלי יט, ב)

משיעור יום ג' מסות תשע"ד

היראה היא הבית והכלי להמשכת כל השפעים

הענין הוא, שבענין הדעת והשגת הידיעה ממנו יתברך הם מדרגות און קץ, אבל בכלליות הם ארבעה מדרגות כנגד ד' יסודות שהם, אור מים אש ועפר. ואותיות אמ"ש הם כנגד יסודות אור מים אש כמ"ש בזהר תרומה (בדף קס), ובהם הייתה עיקר מדרגתו והשגתו של משה, אולם מדרגת היראה היא כנגד יסוד העפר, ולמשה לא היה את השייכות והקשר לבירור מדרגת העפר, כי לא נגע בו זוהמת הנחש שעפר לחמו, ועל כן מעולם לא איבד את ראשית הדעת שהיא היראה, ולכן לגבי משה היראה 'מילתא זוטרתא היא'. ועל זה אמר הקב"ה על משה "בכל ביתי נאמן הוא", כי היראה היא שהייתה כבית ואשה למשה כמ"ש "אשה יראת ה'", כי היראה היא הכלי להמשכת כל ההשפעות והידיעות וההשגות.

ירושלים היא שלמות היראה ומקור כל הטובות לעולם

לכן רק לאחר שהשיג האדם את ראשית הדעת והיראה, יוכל להשיג עוד ולידע מה' ב"ה, שהוא ענין הכתוב "השכל וידוע אותי", כי כשהיראה שלימה, נמשכים כל השפעים והחכמות והגדולה. וכשהדעת והיראה בשלמותה, הוא בנין ירושלים ובית המקדש, כי ירושלים היא נוטריקון 'יראה שלימה', ועל כן כשירושלים בבנינה נמשך בעולם טובה ושמחה ברכה ושלוש עזרה וכפרה, תורה חכמה, חיים רצון, ועושר וכבוד כמובא בזהר חדש פרשת חוקת, שהם י"ב ברכות כנגד ו"ק וששה ימים, כי ככל שיש דעת גדול יותר שהוא ש' מאמ"ש שהוא דעת והשגה כנגד יסוד האש (שעל כן בבית המקדש הראשון היה ניסים באש כמובא בזבחים סא ע"ב כי היה מדרגה גדולה יותר בידיעת ה' ב"ה), כך יש את כל ההשפעות הטובות הנמשכים מירושלים לעולם כולו.

כשנחרב בית המקדש נפסקה מחיצה בין הנבראים לידיעת הבורא ב"ה

כי העולם הזה דומה ללילה כמ"ש במדרש, והבית שהוא היראה היא דוגמת הלבנה, וכשיש לאדם את היראה, יוכל לילך לאור הלבנה, כמ"ש "ולילה ללילה יחיה דעת" וכשישיג עוד ידיעה ממנו יתברך, שהיא כנגד יסוד האש, תהיה לו דעת כנגד החמה, שהוא כמו שרואה האדם את העולם ביום, כך כשבית המקדש קיים ויש ידיעה מהבורא ב"ה, מאירה הדעת לראות את האלוקות בעולם כמו שרואים את העולם על ידי השמש ביום.

לכן גם כשבית המקדש היה קיים היו חילוקי מדרגות בדעת שידעו אותו יתברך, שהם כנגד מדרגות אמ"ש, שהיו זמנים שהיה דעת גדול בהשגת הידיעה מה' ב"ה, והיו זמנים שלא היה גילוי של מדרגות אמ"ש, אבל את היראה שהיא ראשית הדעת ממנו יתברך יכלו להשיג בכל זמן שבית המקדש קיים. אבל כשנחרב בית המקדש נחרבה הדעת ונפלה היראה, ומיום זה הוא חושך גמור בעולם כי נפסקה מחיצה בין הנבראים לראשית הידיעה מהבורא ב"ה.

היראה היא כנגד יסוד העפר ובה ניתן להמשיך ולעלות ולהשיג דעת כנגד אמ"ש
וכל השפעים וההשגות מידיעת הבורא ברוך הוא נמשכים מירושלים שהיא יראה שלימה. כי היראה היא כנגד הלבנה, ולאחר שתהיה השלימות ליראה, ויהיה ידיעה לבריות מגדולת ה' ב"ה, תהיה הלבנה מאירה חמה כמו שכתוב בישעיהו (ל, כו) "והיה אור הלבנה כאור החמה", היינו שיראו הכל את האלוקות וגדולת ה' יתברך בכל הבריאה כמו שמאירה השמש ביום. וכשהיראה וירושלים בבנינה, ישיגו עוד בגדולת ה' שזה כנגד החמה, שהוא בית המקדש בבנינו בשלימות שאין שלימות אחריו שהוא בית המקדש השלישי, כי יהיה הבנין שלם כנגד כל השבעה ימים, ויהיה השפע בכל הימים כמו השפע בשבת שהיא היראה, וכמ"ש "ואור החמה יאיר כאור שבעת הימים", נמצא שכשתהיה הדעת שלימה במדרגת היראה, יוכלו להשיג עוד בגדולת הבורא, וכמ"ש 'בזאת' שהיא היראה - 'יבוא אהרון אל הקודש' כמובא בזהר, שהיא כמ"ש (ישעיהו יא, ב) "רוח דעת ויראת ה'", ובזה ממילא נשפעים כל הטובות לעולם.

האבות היו שלימים ביראה עד שהעיד עליהם הקב"ה שיכולים לעלות בהשגת ידיעתו

ועל כן הדבר הראשון שלקחו האבות בעבודתם היא היראה כמ"ש בתנא דבי אליהו (פכ"ה) שאמר לו הקב"ה (בראשית טו, א) "אל תירא אברם אנוכי

סדר ההשגה בידיעת הנבראים את הבורא ב"ה

הנה יסוד הבריאה והתהוותה הוא מהתורה הקדושה כמובא בזהר תרומה (בדף קסא). איסתכל בה באורייתא וברא עלמא, שבה תיקן ועשה הקב"ה את העולם, ושורש התורה הוא בכ"ב אותיות התורה, שבהם כביכול התלבש הקב"ה להתגלות לנבראים, ויסוד כל האותיות ושורשם הוא באותיות אמ"ש כמובא שם (בדף קנט; ודף קס). ובהם גנוזה הידיעה ממנו יתברך בעצמו.

נמצא שהם ד' עניינים: הראשון, שהפנימיות של כל הבריאה הנראית לעינינו היא התורה הקדושה. השני, שכל התורה שורשה באותיות התורה שבהם גזר הקב"ה את הדרך וההשגה לידע ממנו יתברך. השלישי, שכל ההשגות והחכמות שמשגיגים בתורה, שרשם ביסודות אמ"ש שהם שורשי האותיות והם הדעת והפנימיות של כל דבר. הרביעי, הם אותיות אמ"ש שפנימיותם היא הידיעה ממנו יתברך.

הקירבה והדבקות של הנברא בבורא אינה אלא על ידי הידיעה ממנו יתברך

ועל זה אמר הקב"ה (בירמיהו ט, כב - כג) "כה אמר ה', אל יתהלל חכם בחכמתו, ואל יתהלל הגיבור בגבורתו, אל יתהלל עשיר בעשרו. כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי". שלא יתהלל 'בעושר' שהוא חיצוניות הבריאה, שהרי פנימיות הכל הוא התורה, ואף 'בגבורתו' בתורה לא יתהלל, שהרי פנימיותה הם כ"ב אותיות התורה שבהם משיגים את השגות החכמה וסודות התורה, ואף בזאת 'החכמה' לא יתהלל, שהרי שרשה ביסודות אמ"ש, ובהם הוא הדעת לידע את הקב"ה בעצמו - "השכל וידוע אותי" שהוא העיקר, כי בהם הציור והגילוי הראשון שגילה הקב"ה בערך הנבראים בכדי שיוכלו להשיג ולידע ממנו יתברך.

וביאור הדברים, שהרי ה' ב"ה מלא את הכל ומלא כל הארץ כבודו, וא"כ במה תהיה התקרבות ודבקות הנברא בבורא, ועל זה אמר הקב"ה, שאינו תלוי אלא בידיעה ממנו יתברך, שאף אדם שיהיה עשיר וגדול במעשים, וגיבור עצום בידיעת התורה, ואף שיהיו לו השגות גדולות בסודות התורה, בכל אלו הדברים יש ישיג את הקירבה והדבקות בבורא ב"ה, אבל בשעה שיידע ממנו יתברך, בזה הוא קרוב וסמוך אצלו יתברך ובא לתכלית בריאתו.

הידיעה מה' ב"ה היא הקנין האמיתי בכל דבר שישגי האדם

וכל שאין האדם יודע מהבורא יתברך, אין משמעות חיות ופנימיות לעושרו תורתו או חכמתו. כי הדעת והידיעה ממנו יתברך היא הפנימיות והחיים של הכל כמ"ש במשלי (כד, ד) "ובדעת חדרים ימלאו", כי הדעת מתפשט בכל האברים, ועל ידי הדעת מרגיש האדם תענוג או כאב. וכך בכל מה שישגי האדם בעולם אינו נחשב קנין נצחי שיהיה קשור בו, אלא אם כן יש לו בזה את החיים והפנימיות שבדבר שהיא הידיעה ממנו יתברך באותו ענין שהשיג. כי כשיודע האדם מה' ב"ה, יש משמעות גדול לכל מעשה ולכל דיבור ועסק שלו בתורה, וסודות התורה והדרכים שמשגיג בחכמה הם במדרגה גדולה לאין שיעור, ואף העושר שלו ודבריו הגשמיים הם בבחינת כלי הקודש, ובכל ענייניו נמשך פריה ורביה, וברכה מתפשטת בכל מקומו.

ראשית הידיעה מה' ב"ה היא היראה ואצל משה הייתה דבר קטן

ובידיעה ממנו יתברך הם דרגות לאין קץ, אבל ראשית הדעת מה' ב"ה היא היראה. וכן אמר שלמה במשלי (א, ז) "יראת ה' ראשית דעת", שההתחלה שעל ידה יוכל האדם לידע מה' ב"ה היא על ידי היראה. וזהו "כי אם בזאת יתהלל וגו'" 'בזאת' היא היראה כמובא בזהר אחרי מות (בדף נז), ועל זה אמר משה (דברים י, יב) "ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעימך כי אם ליראה...", כי היראה היא הכלי לכל מה שיקנה וישיג האדם בעולם, כמו שאמר רבי חנינא בגמ' ברכות (בדף לג:) משל לאדם שמבקשים ממנו כלי גדול וכו', ואמרו שם שהיראה אצל משה רבנו הוא דבר קטן, והטעם מפני שמשה הוא כנגד מדרגת הדעת (כמ"ש בשעה"כ פסח ד"א ועוד, וע"כ נקראו אותו הדור דור דעה) שהיא פנימיות הכל, שהדעת והשגת הידיעה ממנו יתברך הם כנגד אותיות אמ"ש שהם שורש ויסוד הכל, והם ראשית הגילוי של ה' ב"ה אל הנבראים, והיא עיקר מדרגתו של משה שהוא בגימט' אמ"ש (ע"ה והאותיות), אבל ראשית הדעת שהיא יראת ה' אינה נחשבת לעיקר במדרגתו והשגתו של משה.

הגליון מוקדש לרפואה ישועה והצלחה בכל העניינים:

לתורם החפץ בעילום שמו - לישועת כלל ישראל. שניאור זלמן בן בת שבע, פבל ניסים בן מרינה, יצחק בן רינה, יעל פנינה בת עופרה שרה.

מגן לך שכרך הרבה מאוד", ואין אומרים לאדם אל תירא אלא למי שהוא ירא שמים לאמיתו. פירוש, שרק לאחר שמשגיגים את תיקון הדעת בענין היראה וכנגד יסוד העפר כמ"ש "ואנכי עפר ואפר", יכולים להמשיך ולהשיג מגדולת ה' במדרגות גדולות יותר שהם כנגד יסודות אמ"ש, ועל כן אמר לו הקב"ה "אל תירא" היינו שהשיג את מדרגת היראה כנגד הלבנה כדבעי, וזה 'אנכי מגן לך', שיכול לעלות ולהשיג דעת כנגד יסוד האש מאמ"ש שהוא השמש, כמ"ש בתהילים (פד, יב) "כי שמש ומגן", וזה 'שכרך הרבה מאוד' שכל השפע תלוי בתיקון הדעת, וכשתיהיה הדעת שלימה שהוא בנין ירושלים נמשכים כל הברכות כנ"ל.

עוד כתוב בתד"א, שכן למדנו מיצחק שבתחילת מעשיו היה ירא שמים לאמיתו, ונגלה אליו השי"ת ואמר לו (בראשית כו, כד) "אל תירא כי איתך אנכי", וכן למדנו מיעקב שבתחילת מעשיו היה לו יראה מלפני הקב"ה שנאמר (שם כח, יז) "ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלהים". כי לא היו רוצים לידע מהשגות קודם שהיו שלימים ביראה מלפני ה' ב"ה, ועל כן אמר הקב"ה ליעקב שיעלה במדרגה ולא רצה יעקב כמ"ש במדרש (ויק"ר פרשה כט), כי לא האמין שהוא שלם ביראה, אבל לאחר שהקיץ אמר "אין זה כי אם בית אלהים" שהבין שהשיג את היראה שהוא בנין ירושלים ויראה שלימה.

והיראה היא דעת של התחדשות בכל רגע שאין תפיסה מי זה ה' ב"ה, ואף אחד לא יכול להבין מי הוא ה' ומה הוא ה', ויראת ה' היא שאין האדם סומך על שכלו ודעתו כלל שהוא ירא מה' ב"ה כראוי לו לירא בכל רגע. והאבות היו מתחדשים בכל רגע ביראה והיו יראים מאוד מכך שאינם יראים כראוי, וכמו שאמר יצחק (בתד"א שם) אוי לי שמא אין בי מעשים טובים וכו'. והיו מסלקים את דעתם תמיד ומתחדשים ביראה מפני ה' ב"ה. ועל זה אמר להם הקב"ה "אל תירא", שאמר להם שהשיגו את היראה האמיתית שהיא מדרגת בית, ועל כן יכולים להמשיך לעלות. וכן כל הצדיקים שזכו למה שזכו הוא מפני שתחילה לקחו לעצמם את היראה, וכן אבותנו במדבר תחילה היה להם את היראה כמ"ש בשמות (יד, לא) "וייראו העם את ה'", וכל הטובות שהשפיע להם הקב"ה במדבר היו בזכות היראה שיראו ממנו יתברך.

השגת מדרגות הנפש והרוח הם על ידי היראה ומוחברן הבית אנו כמ"ש נפש לא טוב

וכידוע הם ג' מדרגות בנשמה, שהם נפש רוח נשמה, והשגת הנפש והרוח היא על ידי תיקון ראשית הדעת של האדם, שהיא היראה מידיעת מציאות ה' ב"ה, כי באיבוד היראה והרוח מנפשו בא לחטא כמובא בזוהר וארא (בדף כד:) ובא לידו "נפש כי תחטא", כי אבדה ממנו הרוח שהיא "רוח דעת ויראת ה'". ולאחר שמשגיגים הצדיקים את מדרגת היראה שהיא כנגד הנפש והרוח, עולים הם להשגת הנשמה, שהיא מאירה כשמש בדעת האדם שיוכל להשיג הידיעה ממנו מה' יתברך, ומזה בא לאהבה ודביקות בהשי"ת.

וכשהיה בית המקדש קיים היה קיום ליראה, ואף כשהיו מתרחקים מהשי"ת, כיון שהיתה השראת השכינה בבית המקדש, היה האדם יכול להשיב את הידיעה והיראה ממנו יתברך, והיה תיכף יכול להשיג את היראה על כל פנים במדרגת נפש על ידי מעשה הקרבנות, כמ"ש "כי הדם הוא בנפש יכפר" (ויקרא יז, יא), אבל מיום שחרב בית המקדש, נעשה ענין הכתוב במשלי (יט, ב) "גם בלא דעת נפש לא טוב", ואמרו בזוהר תזריע (בדף מט:) מי הוא הדעת, הקב"ה. שהמשמעות של חורבן בית המקדש היא שהיראה והידיעה מה' יתברך נראית לנו כדבר רחוק, כי בית המקדש היה הדרך שלנו לדעת מה' יתברך כמ"ש בשמואל (א' ב, א) "כי אל דעות ה'", שכל הדרך שיהיה השי"ת לנו לאלוקים, הוא על ידי הדעת שנדע אותו יתברך, ובגמ' ברכות (בדף לג.) דרשו פסוק זה על בית המקדש, שא"ר אלעזר כל אדם שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו, ומיום שנחרב הידיעה ממנו יתברך נראית לנו מרחוק כמ"ש באיוב (לו, ג) "אשא דעי למרחוק". וכשאין את הידיעה מהשי"ת אנו בבחינת הכתוב "נפש לא טוב", כי הדעת של הבריות נתונה על חיצוניות הבריאה, וכפי שהגויים מתפעלים מחיצוניות כך גם נעשה באדם מישראל שאין לו את היראה בנפשו. וכל היראת שמים שיש בעולם הוא התנוצצות דקה וקלושה שנראית מרחוק מהיראה הנוראה שיכולו להשיג בזמן בית המקדש.

הצדיקים השלימים ביראה משיגים ידיעה בו יתברך שהיא כנגד יסוד האש והחמה והדרך שנוכל להשיב את היראה ולתקן את הדעת, הוא על ידי הצדיקים כמ"ש במשלי (טו, ז) "שפתי חכמים יזרו דעת", כי השיגו את שלימות

הדעת ואת היראה שהיא כנגד יסוד העפר, ואין עליהם כלל ממשכא דחויא וזוהמת הנחש, והשיגו את המדרגה בידיעה מהשי"ת במדרגות אמ"ש, שהם כנגד היסודות רוח מים ואש. ועל ידם היא הרפואה והגאולה ובנין בית המקדש, וכל הטובות וההשפעות שיימשכו לעולם אינו אלא על ידם. ומאחר שהשיגו את היראה והידיעה ממנו יתברך, השגתם היא כנגד יסוד האש והחמה, ואצלם הם כל ההשפעות הטובות כנגד כל ימי הבנין כמ"ש "ואור החמה יאיר כאור שבעת הימים", וכשרוצים לשמוע את דבריהם ולקבל את דעתם, יכולים הכל לקבל את היראה ולתקן את הנפש והרוח, ולזכות לבנין בית המקדש, וכמו שכתוב במדרש (בשמו"ר פר' לא) על הפסוק "אם חבול תחבול" שמשכן הקב"ה את בית המקדש, אמר משה 'עד מת' אמר לו הקב"ה "עד בא השמש" - עד שיבוא משיח.

הדעת כנגד האש היא מיוסף הצדיק וכשאין מסייעים את האש מסתלק וחוזר ליסוד המים

והשגת הדעת כנגד יסוד האש, היא מדרגת יוסף הצדיק כמ"ש בעובדיה (א, יח) "ובית יוסף להבה", ובכל תורה ולימוד שלומד ועושה האדם, הוא כמו שנותן בזה גזרי עצים ליוסף בכדי להאיר את הדעת בכל ישראל, ובאש של יוסף מכלה הוא את הסט"א והדעת הפגום מן העולם כמ"ש שם "ובית עשיו לקש".

והאש והלהבה היא כנגד הדין והזריזות, כי יוסף תמיד רוצה לגמור את התיקון מהרה, ועל כן הוא משפיע את כל תורתו על ענין התיקון והגאולה, אבל מפני שאין מסייעים בידו הוא מסתלק, כי הוא כמו האש, שכשאין נותנים בה גזרי עצים, הולכת האש ודועכת עד שנועלמת. וכך כשאין מסייעים ביד יוסף האש להבה של דעתו הולכת ונתעלמת מן העין, והוא מש"כ האר"י שיש להתפלל על משיח בן יוסף שלא ימות, היינו שצריך להתפלל שתהיה ידיעת השי"ת מתפשטת בעולם, בכדי שהלהבה לא תלך ותסתלק, וכך הוא בכל דור ודור ששותל הקב"ה צדיקים שהם מצד יוסף לגלות את הדעת שהיא מצד יסוד האש מאמ"ש כנ"ל.

על ידי תורה ודעת שהיא כמים יכולים להביא לתקומה אף לנמצאים למטה בעפר שהם כמתים

ולאחר שעולה ומסתלק מן העין חוזר יסוד האש לשורשו שהוא המים כמ"ש בספר היצירה, כי מפני שדעות העולם הם בבחינת מיתה כמו שאומרת הגמ' בברכות (בדף יח:) שרשעים בחייהם קרויים מתים, דעתם נמצאת למטה בארץ, כמ"ש במשלי (ז, כט) "רשע לא יבין דעת", ועל כן אינם יכולים לשמוע את דברי הצדיקים שתורתם כאש שנגבהת למעלה. וכתוב "אין כל חדש תחת השמש" אבל למעלה מן השמש יש כמובא בזוהר משפטים (בדף קטו:), ועל כן הולך הצדיק ומסתלק וחוזר לשורשו שהם המים למעלה מן הרקיע, שהיא השגה גדולה יותר בידיעת השי"ת, בכדי להמשיך משם דרך בתורה שתרד כמים למטה למקום הבריות שדעתם בארץ, ומשם להחיותם ולגלות להם את הדעת והידיעה מה' יתברך.

וזה שאמר רעיא מהימנא בזוהר פנחס (בדף רל"ה:) ווי לו לבני נשא דאינון אטימין ליבא, סתימין עיינין, וכו' דהא קוב"ה תלת חילין כלילין ביה, חד הבל דאיהו להב אש וכו', ומתלת אילין איתעביד קול מים ורוח ואש. שאין הבריות שמים את ליבם ונותנים את עיניהם לראות ולשמוע את קול ה' יתברך שיוצא מפי הצדיקים שהשיגו את הידיעה ממנו יתברך במדרגות נוראות שהם אמ"ש, שהם גילוי של קול ה' יתברך, שעל זה נאמר "ורעם גבורותיו מי יתבונן" (איוב כו, ד).

וכשאין נותנים את הלב לשמוע את דברי הצדיקים מצד יוסף שהם כאש להבה, צריכים הצדיקים לעלות עוד ולפשוט צורה וללבוש צורה, ולהמשיך דרך בתורה שהיא כמים שיורדים למטה למקום הבריות. והוא כמו שאמר בזוהר שם, שהם השגות נוראות שמשגיגים הצדיקים מליבונא דמוחא, שהוא מה שנרמז בשה"ש (ד, טו) "מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון". ודעת זו שהיא כמים שיורדים מטה יחד עם מקום העפר בו נמצאים דעות העולם, היא התקומה לבית המקדש, כי כמו שדרך העולם לבנות בנין מגבלים מים בעפר, כך בנין בית המקדש הוא על ידי מים חיים נוזלים מן לבנון יחד עם העפר שהוא המקום הנמוך ביותר. שבתחילה עושה הקב"ה חדשות בעולם שהוא גילוי דעת כנגד יסוד האש ואח"כ כנגד יסוד המים כמ"ש במדרש (שמו"ר פר' טו) הראשונה מש"כ במלאכי (ג, כ) "וזרחו לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפה", והשנית שמוציא מים חיים מירושלים, שהם ב' מדרגות.

אין האדם מבין מהי המשמעות של קדושת התורה ובית ה' אלא על ידי הדעת שהיא כמים

וביאור הענין, שבכל הזמן שעובד האדם את ה' ב"ה בתורה ותפילה, הוא בבחינת אש, כי הולך ופועל ועושה, שכל זה הוא כנגד מידת הגבורה והמעשה. ובכל זמן עבודתו צריך לשמוע את קול הצדיקים שהם מצד יוסף, ולכלול את כל עבודתו בדעתו של יוסף, שכל תורתו ותפילתו ומעשיו יהיו בכדי להביא לגילוי מלכות ה' ב"ה ובנין בית המקדש. ובזה כל עבודתו היא כהבאת גזרי עצים לאש להבה של יוסף, וממשיך בזה את דעתו שתתפשט בעולם, שידעו הכל מה' ב"ה ומלכותו.

אבל מפני שדעת האדם היא בבחינת מיתה, אינו יכול להבין מה היא המשמעות של גדולת ה' ותורתו, ומה הוא ענין מלכות ה' ובית המקדש, ומה היא המשמעות של נשמות ישראל וקדושת התורה, ואינו יכול לכלול את עבודתו ותורתו במדרגת יוסף שהיא כאש, על כן יוכל לזכות לתיקון הדעת, על ידי מדרגת המים, שהם מים חיים שירדו למקומו הרחוק מאוד, ויוכל שם ממקומו לידע מה' יתברך ולתקן תחילה את היראה שהיא ראשית הדעת, עד שיזכה לעלות ולהשיג בדעתו את הרצון והתכלית האמיתית שהיא מלכות ה' בגילוי בירושלים ולהיות קשור בזה בכל תורתו ועבודתו. והוא יציאה וטהרה ממקום מיתה, ונרמז במה שאמר אברהם "ואנכי עפר ואפר", שהשיג תחילה את מדרגת העפר שהיא היראה והכלי למים חיים כמ"ש באפר פרה "ונתן מים חיים אל כלי", כי על ידי שיש לו את הכלי שהוא היראה כנ"ל, יוכל להמשיך מים חיים שעל ידם הטהרה מטומאת מת באפר פרה אדומה.

הדעת שהיא כמים היא יראה שמתחדשת תמיד כדוגמת הלבנה

והוא נקרא לידת אורו של משיח, כי המשמעות של משיח הוא גילוי הדעת שתדך כמים אצל כל הבריות כמו שכתוב בישעיהו (א, ט) "ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", והמים הם כנגד הלבנה שבה הוא יסוד המים כמ"ש בזוהר פנחס (בדף רמט). והלבנה היא כנגד דוד המלך כמובא בזוהר וישב (בדף קצב): שאמר דוד "ורוח נכון חדש בקרבי" דא חידושה דסיהרא, כי הטעם שאין לאדם את היראה הוא מפני שחושב שיוודע מי הוא ה', ואינו מחדש את היראה שלו מהשי"ת, אבל הדעת שהיא מיסוד המים, היא דעת שמתחדשת האדם בכל רגע את היראה מפני השי"ת שהוא כנגד הלבנה שמתחדשת תמיד, ומסלק את מה שחושב שיוודע מהשי"ת, ודוקא בזה שיוודע את מקומו ומשפיל דעתו, ומכיר בכך שנחברה הדעת והיראה, והדעת נמצאת למטה בארץ - דוקא ממקום זה נעשה יחוד של המים עם הארץ והעפר, ומזה נעשה לידת אורו של משיח, ונמשך דעת ויראה בכל הבריאה כמ"ש בישעיהו (א, יא) "והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים".

בכדי שיאיר בו דעת מים חיים צריך שיכיר את מקום הדעת מיום החורבן שהוא למטה בארץ

והזמן בו יורדים אלו המים הוא בכללות ופרטיות; בכללות הוא בתשעה אב, ובפרטות הוא בכל יום בתיקון חצות, ובכל זמן שהוא מובדל ומופרש להכרת הידיעה מכך שאין דעת ואין יראה מפני חורבן בית ה'. ועל כן בתשעה באב יושבים על הארץ, שהוא הכרת המקום האמיתי של דעת העולם מיום שחרב בית ה'. ובזה שמסלק דעתו ומכיר בחורבן הדעת, יכול לקבל את הדעת שהיא מים חיים נזלים מן לבנון, שלבנון הוא בית המקדש כמ"ש בגמ' גיטין (בדף נו), היינו שיוכל לחדש את היראה שהיא ראשית הדעת שצריך האדם להשיג, שיוורדים אלו המים (שהם ט' יודין דשמות עסמ"ב בגימט' מים) לנקודת העפר, שהוא החושך הגדול ביותר וחורבן בית המקדש, ודוקא שם הוא עיבור ולידת נשמת משיח. ועל ידי זה יש ירידה לאלו החסדים הרמוזים בט' יודין למקום הדינים במלכות שנמצאת למטה בעפר ונעשה תחיית המתים, כי על ידי אלו המים והחסדים נמתק העפר במים.

לידת אורו של משיח היא דוקא בזמן ההכרה שכל עבודתו בתומ"צ היא כבמקום החושך

כי מובא במדרש (איכ"ר א נא) שביום החורבן נולד משיח, והמשמעות בזה,

שהדעת והידיעה מה' והיראה ממנו יתברך נחרבו עוד קודם שנחרב הבית, שדבר זה תלוי בעיקר בנו. וכך הזכרון בגלות השכינה הוא בכל שעה ובכל רגע, כי הגלות היא בכל זמן שלא נגאלנו, ובזמן זה צריך לעשות את כל עבודתנו לשם וכבוד הבורא יתברך. אולם חורבן הבית הוא ההכרה בכך שעזבנו את יראת ה' ואהבתו, וזה תשעה באב וזמן תיקון חצות שהוא המקום שבו אנו מכירים בכך שאין לנו דעת כלל להבין מה הוא בית ה' ומה היא יראה מהשי"ת ונתחיל לידע מה נלקח מאיתנו, ונדע שאנו לא יודעים מה הוא טעם של תורה מהי תפילה ומהו באמת טעם של מצוה.

וכשיושב האדם על הארץ ונכלל בעפר ומכיר שבלא בית ה' אין לו דעת ותקומה כלל, בזה נמשך ענין ההתחדשות שהוא כנגד הלבנה ויסוד המים, ועל כן הוא לידת אורו של משיח, כמ"ש בתהילים (ב, ז) "אני היום ילידתך", שהוא התחדשות הדעת בכל רגע, ועל ידי זה תהיה לו תקומה שיוכל לעמוד ולפעול כל שביכולתו בכל תורתו ועבודתו בכדי לבטל את החורבן והגלות, ולהביא לידי התפשטות הדעת הזו שהיא כמים וכנגד הלבנה, שהמשמעות בזה היא, שדוקא על ידי שיבוא האדם לידי ידיעה שאינו יודע, ויהיה מוכן לסלק את דעתו, יוכל לקבל דעת והתבוננות ויראה חדשה מפני השי"ת, ויוכל לראות את כל הבריאה עם פנימיות ודעת, כי כשאדם יודע מה' ב"ה כל הסתכלות שלו על כל דבר בבריאה וכל התבוננות בלימודו היא ענין אחר, וכך הולך ומתחדש בכל יום ובכל שעה כמ"ש "אני היום ילידתך" שהוא כנגד דוד וכנגד הלבנה שמתחדשת תמיד. וזה שאמרו בגמ' סנהדרין (זא) שמשח בא בהיסח הדעת, שנרמז בזה שעל ידי שישלך את דעתו יוכל להשיג את ההתחדשות.

כשנסמך אצל העפר בתשעה באב ובתיקון חצות יבוא לידי התחדשות ותקומה

וזה שכתוב (במדבר כג, י) "מי מנה עפר יעקב" ואמרו במדרש שאם חוטאים הם יורדים עד עפר. שגם לאחר שחוטאים יש להם תיקון בעפר, שהוא המקום שיוורדים אליו בתשעה באב ותיקון חצות ויכולים שם להתחדש ולהוליד את אורו של משיח, וזה שכתוב (בראשית ג, ט) "ואל עפר תשוב" שעל ידו יהיה לך תיקון. ועל כן אע"פ שבחצות היום בתשעה באב הוא עדין זמן שריפת בית ה', מותר לישב כמ"ש בשו"ע או"ח בס' תקנ"ט (ס"ג ברמ"א) מפני שהוא זמן לידת אורו של משיח, כי לאחר שהשיג את התחדשות היראה שהיא כנגד יסוד העפר, יוכל לקום מהעפר ולישב גבוה, כמ"ש בתהילים (כז, ו) "ועתה ירום ראשי" שהוא כנגד השגת הדעת מיסוד האש וכנגד יוסף, כמ"ש "ובאש אתה עתיד לבנותה".

ועל כן אמר שלמה בקהלת (ד, ב) "ושבח אני את המתים שכבר מתו", ורבי שמואל בר נחמן (בקה"ר פ"ד) דרשו על דוד המלך. והמשמעות היא, שמשבח שלמה את מי שירד מטה לארץ בתיקון חצות ותשעה באב וסילק את דעתו ובא לידי התחדשות שהוא ענין הכתוב "אני היום ילידתך" שהוא לידת אורו של משיח, שמי שכבר מכיר שהדעת של העולם היא כמיתה ביחס לדעת המאיר מבית ה', וירד למטה לארץ וביטל את דעתו, אותו משבח שלמה כי ישיג את היראה ויוכל לקום בחצות היום ולגלות את אורו של משיח, שהוא סוד דוד המלך הנרמז בלבנה שמתחדשת, שבחצות כשנולד ומפציע אורו של משיח נמשך הדעת, ונעשה תקומה לסוד העפר שהיא התקומה ליראה שהיא ירושלים שנחרבה.

כשצר לאדם יבטל ויסיח את מה שמחזיק בדעתו ויכול לראות את דרכו לישועה

נמצא שימי בין המצרים ותשעה באב אינם ימי זיכרון, אלא הם ימים של עבודה שעל ידה יכולים לזכות לגאולה פרטית וגאולה כללית, והמשמעות שמשח נולד בתשעה באב, זו התבוננות ודעת שמפציעה מתוך החושך להאיר איך לצאת ממקום החושך, והוא התבוננות שאין חושך שיכול להחשיך לאדם, ואם ביום החושך ביותר נולד האור והדרך ליצא מהחושך, כך אצל כל אדם שנחשך אצלו וצר לו מאוד, ידע ששם גנו הקב"ה את האור ליצא מחושך לאור, אלא שהוא בהיסח הדעת, כי כמו שמפני החושך הגדול שיש בעולם לא יראו איך בא ומפציע אורו של משיח כמובא בגמרא, כך אצל כל אחד בפרטות, יש אצלו את האור והדרך ליצא לישועה ותקומה רק שהוא בהיסח הדעת, וכשיבטל את דעתו יוכל למצוא את הדרך להתחדשות.

לע"נ יצחק בן רליא, ראו דור דרור בן רונית.

לציבור הקוראים היקר

הדפסת העלון כרוכה בהוצאות רבות, העלון יוצא בצמצום והביקוש עצום. ניתן לתרום בעמדות נדרים פלוס לעמותת יד להועיל עבור מ'שולחן שלמה', ולציין ההקדשה. או בהעברה: בנק: מזרחי טפחות (20) סניף: 417 (גאולה) מס' חשבון: 521025 שם העמותה: יד להועיל - עבור העלונים, ולציין את שם ההקדשה.

לבקשת רבים ניתן לשמוע בקו 'שיעורי הינוקא' עובדות והנהגות מחייו ואורחותיו של הגאון הינוקא מו"ר שליט"א בשלוחה 4 מאת הגאון הרב יחזקאל צמח שליט"א ות"ח נוספים. כמו"כ ניתן להאזין לשיעורים האחרונים ומאמר יומי.

מספר הקו 02-5-306-506
האזינו ותחי נפשכם